

„A Kisebbségi Intézet Gyűjteményei”

<http://www.lib.pte.hu/tgyo/tgyo-kisebbsegi-intezet>

„A Kisebbségi Intézet Könyvtárának katalógusa”

<http://www.lib.pte.hu/tgyo/tgyo-kisebbsegi-intezeti-konyvtar-katalogus>

„A Kisebbségi Intézet sajtókiadvány-gyűjteményének katalógusa”

<http://www.lib.pte.hu/tgyo/tgyo-kisebbsegi-int-sajtokivagat-gyujt-katalogus>

„A Kárpát-medence régiói” sorozat és a regionális tudomány

(Horváth Gyula)

Abstract

The series of Regions of Carpathian basin and the regional science

The paper evaluates the regional research capacities of the countries of the former socialist block in Central Europe. It provides a picture of the historical antecedents of spatial research, the specifics of regional tasks to be resolved, the characteristics of the institutionalisation of regional science and its publication forums. As a conclusion, it summarises the presence of various criteria of regional science in the individual countries, and shows characteristic features of the book series on regional development of fifteen NUTS2 regions in Central Europe.

Keywords: REGIONAL SCIENCE, CENTRAL EUROPE, REGIONAL DEVELOPMENT

Bevezetés

2003-ban jelent meg az MTA Regionális Kutatások Központja nagy vállalkozásának, „A Kárpát-medence régiói” sorozatnak az első kötete, a Székelyföld. Az 1990-2000-es évek fordulója a magyar területfejlesztési kutatások intenzív időszakává vált. A területfejlesztési törvény 1996-os elfogadását követő években felpezsdült a területfejlesztés: új intézmények alakultak, formálódtak a különböző térségi stratégiák és koncepciók, az uniós előcsatlakozási források egyre több fejlesztést finanszírozhattak, megszorodtak a szakmai döntéseket igénylő feladatok. Az európai uniós csatlakozásra való felkészülés teendői között helyet kapott a tudományos kutatás és a szakemberképzés is. E két utóbbi tevékenység szervezésében elért eredményeket illetően Magyarország versenyelőnyre tett szert a csatlakozásra váró országok között. A területfejlesztési kutatások intézményesülésének egy jelentős szakasza lezárult, a regionális tudomány az akadémiai élet számos területén jegyzett diszciplína lett. Létrejötték a területfejlesztési szakemberképzés egyetemi képzőhelyei, kialakultak a többszintű egyetemi oktatás és kutatás feltételei is.

Az új tudományágazat hosszú távú fejlesztési stratégiájában célkitűzés volt a határon túli magyar regionális tudományi műhelyek megszervezése. E cél megvalósításának egyik eleme volt a regionális tudomány elméletének és módszertanának elsajátítását szolgáló, ugyanakkor a nemzeti közösségek fejlődésének jövőjét is megalapozó kutatási program elindítása. A Kárpát-medence régiói 21. század eleji

állapotának alapos felméréséből származó eredmények közreadását szolgálta a ma már tizenhárom kötetből álló – még be nem fejezett – sorozat.

E dolgozat a magyar regionális tudomány kedvező közép-európai pozíciójának néhány összefüggését mutatja be, majd „A Kárpát-medence régió” sorozat kapcsán azt vizsgálja, hogy a határon túli kutatásokkal való tartalmi integráció milyen hatást gyakorol az egységes magyar regionális tudományra és egyszersmind a nemzetstratégiai célok megfogalmazására és megvalósítására.

A regionális tudomány nemzetközi pozíciói

A 19. századi állam- és nemzetfejlődés európai folyamata az egyes országok területi szerkezetét különbözőképpen alakította. A többközpontú államokban (Olaszországban, Németországban, Spanyolországban) az ipari fellendülés, a közlekedési infrastruktúra kiépülése több városi térséget érintett, ezek közel hasonló fejlődési pályán haladtak, a gazdaság parancsnoki posztjai különböző helyekre települtek, a kulturális, a politikai és a közigazgatási intézmények is decentralizált formát öltöttek. Az egyközpontú országokban (Franciaországban, Ausztriában, Magyarországon, a kelet-közép-európai országok többségében és részben az Egyesült Királyságban) a domináns fővárosokon kívüli perifériák teljesítőképessége gyenge volt, a vasúthálózatot az állam centrumát kiszolgáló sugaras szerkezetben fejlesztették, a kulturális és politikai funkciók is ide összpontosultak (Horváth, 2003).

Az állam, a gazdaság és a társadalmi struktúrák kapcsolatrendszerét Nyugat-Európában az elmúlt fél évszázadban állandó változások jellemezték, a hatalom decentralizációját a nemzeti határokat átlépő globális tendenciák is ösztönözték (Keating, 1988). Kelet-Európában viszont a merev politikai szerkezet megakadályozta a területi gazdasági reálfolyamatok tényleges kibontakozását (Enyedi, 1989).

A globalizációs folyamatok hatásaira az egyes régiók és városok különbözőképpen reagáltak, adottságaik és az alkalmazott stratégiák függvényében nyertesek vagy vesztesek lettek. A negatív következményeket elkerülendő, a helyi és a regionális hatóságok érdekeik védelmére intézkedések egész sorát fogantatosították. Az alkalmazkodási stratégiák ugyanakkor az egybeolvadás ellenében az elkülönülést erősítik. Ezt szolgálják például a megélenkülő regionális kulturális mozgalmak és a világ szinte minden pontján egyre eredményesebben fellépő etnikai szervezetek. Kérdés persze, hogy az identitást favorizáló regionális stratégia alkalmas-e a régió nemzeti vagy nemzetközi pozíciójának védelmére, elegendő fejlesztő erőt jelent-e a régió teljesítőképességének növelésében (Keating – Loughlin, 1997).

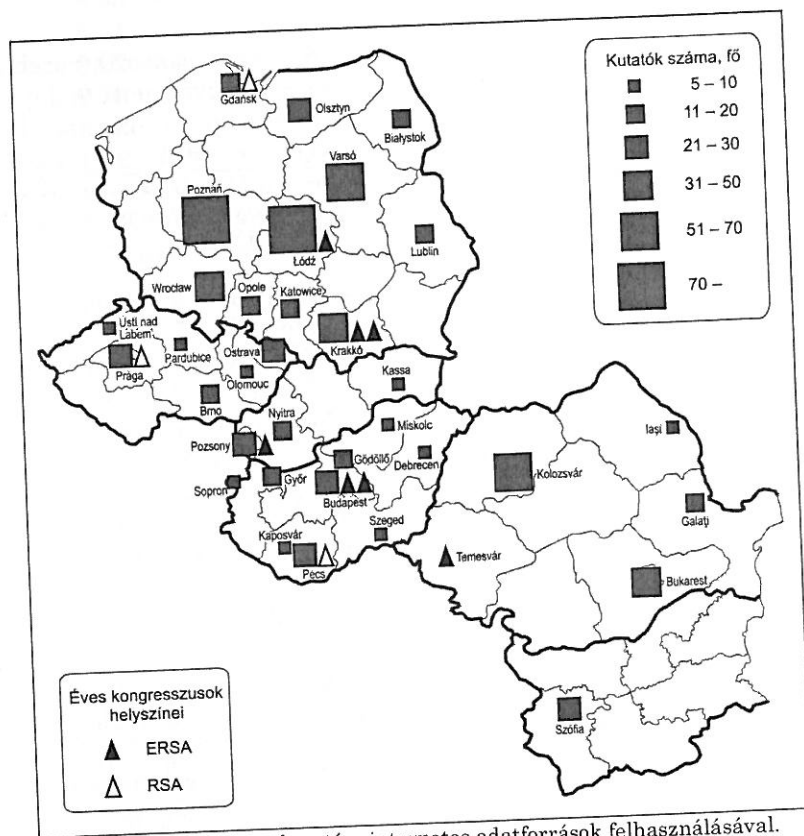
A regionális tudomány (a regional science) helyzetét a tudományágazatok között a társadalmi hasznosság elismertetéséért és az ehhez szorosan kapcsolódó finanszírozási források megszerzéséért folyó versengés határozza meg. A múlt század második felében az Amerikai Egyesült Államokban és Nyugat-Európában nagy számban indultak kutatási programok a társadalom és a gazdaság térszerkezetének tanulmányozására, új elméletek, eszközök és intézmények gazdagították a tudományt és a társadalomirányítás gyakorlatát. A térhez kötődő tudományos problémák kutatására és oktatására intézetek, tanszékek szerveződtek, monográfiákat, könyvsorozatokat jelentettek meg és folyóiratokat alapítottak (Isard, 1975).

A tér kutatásával behatóan foglalkozó két alapdiszciplína – a geográfia és a közgazdaságtan – közötti munkamegosztás irányát a geográfus Maurice Le Lannou 1949-ben ekképpen körvonalazta: „Azt szeretném, ha... a közgazdászoknak meghagynánk azt a feladatot, hogy felfedezzék az általános szabályszerűségeket... az emberi társadalmak viselkedésében, a termelés és a cserefolyamatok működésében. A mi dolgunk a regionális gazdaságok tarka, jelen idejű, konkrét mivoltának vizsgálata... A földrajztudósok regionális vizsgálatait gyakran szerfölött aprólékos tanulmányokat eredményeznek egy meghatározott területről... túl nagy hangsúlyt kapnak a természetföldrajzi jelenségek, mintha az állam nem avatkozna be, a tőke mozgásának, a kollektív döntéseknek nem volna semmi hatása. A földrajztudós gyakran az adott tér elemzéséhez ragaszkodik, nem tekint a régió politikai vagy adminisztratív keretein túlra. A közgazdász számára éppen ellenkezőleg: a régió rá van utalva más területekre, amelyek számára ellátást és termékeinek piacot jelentenek – a fő szempont az áramlások természete és mennyiségi súlya, amely a régiók egymástól való függésének szempontja fontosságára tereli a hangsúlyt” (idézi Bourdieu, 1985. p. 8.).

Amilyen mértékben a térbeli megközelítés felé fordult a közgazdászok érdeklődése, olyan erővel fogalmazódott meg a hagyományos regionális földrajz megújításának igénye. A sok diszciplináris eredmény ellenére az új gazdaságföldrajz fogalmát, kutatási metodikáját a nemzetközi tudományos közvélemény a közgazdász Paul Krugman munkásságához köti (Krugman, 1991a, b, 2000, 2011). A gazdaságföldrajz prominenseinek ellenvéleményét összegző tézisek cáfolják a közgazdaságtan megújítására tett kísérlet területi megalapozottságának több tételét (Czirfusz, 2012; Martin, 1999). A gazdaságföldrajz vezető egyéniségei is beleesnek abba a – természetesnek is tekinthető – hibába, hogy tudományágazatuk fejlődésének új útjait vizsgálva megfelelnek más tudományágazatok előrehaladásáról. A hagyományos diszciplínák modernizálódásával párhuzamosan ugyanis az integratív tértudomány, a „regional science” fejlődése is gyors léptekkel haladt előre. Önálló tudományágazattá válásának részleteiről még ma is viták zajlanak, a definíció tekintetében azonban letisztult álláspontra jutottak a térrel

konferenciáin a román területi kutatási eredményeket ismerteti. Romanian Journal of Regional Science címmel folyóiratot jelentet meg évente két számmal. A Magyar Regionális Tudományi Társaság 2002-ban alakult, ma 430 tagot számlál. Éves közgyűléseihez tematikus konferenciák kapcsolódnak. A többi országban a regionális kutatók szerveződései a European Regional Science Association vagy a Regional Studies Association nemzeti tagozataiként jelennek meg. Lengyelországban a Lengyel Tudományos Akadémia Területi Gazdasági Bizottsága (Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN) tekinthető a regionális tudományi kutatások integrációs központjának. A hat munkacsoportot működtető bizottság három kiadványsorozatot jelentet meg. A Magyar Tudományos Akadémia 1986-ban alapított Regionális Tudományi Bizottságának 115 tagja öt munkabizottságban végzi a munkáját.

1. ábra A területi kutatások egyetemi és akadémiai műhelyei Kelet-Közép-Európában, 2012

Forrás: A szerző szerkesztése internetes adatforrások felhasználásával.

A területi kutatási eredmények publikálása – a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően – a 20. század első felében Kelet-Európában is más szaktudományi folyóiratokhoz volt lehetséges. Földrajz- és gazdaságtudományi, szociológiai és közigazgatás-tudományi orgánumok jelentették meg a területi folyamatok vizsgálatának eredményeit. A lengyel akadémiai bizottság kiadványsorozatain, a novoszibirszki akadémiai közgazdasági intézet folyóiratán, illetve a magyar Területi Statisztika c. folyóiraton kívül az 1980-as évtized közepéig a regionális tudománynak nem voltak saját publikációs fórumai egyetlen országban sem. A rendszerváltozás előtt a magyar Tér és Társadalom 1987. évi megjelenése tudományos újdonságnak számított, és nagy érdeklődés kísérte nemzetközi szakmai körökben is.

A folyóirat-alapítások meghatározó időszaka a 2000-es évek első évtizede volt. Több mint két tucat folyóiratot alapítottak regionális kutatásokkal foglalkozó intézmények, kiadók és intézményi konzorciumok. Kelet- és Közép-Európa legfontosabb regionális tudományi folyóiratának adatait a 2. táblázat tartalmazza.

A regionális kutatások intézményesültségének foka, hagyományai és kutatói kapacitásai befolyásolják a publikációs aktivitást. A lengyel és a magyar publikációs fórumok összetett képet mutatnak. Ebben a két országban jelenik meg a legtöbb regionális tudományi monográfiai is. A magyar Akadémiai Kiadó gondozta a Regionális Kutatások Központjának „Területi és Települési Kutatások” című sorozatát, amelyben – később más kiadó gondozásában Studia Regionum alcímmel – folyamatosan több mint 40 tudományos monográfia jelent meg a magyar regionális tudományi kutatók eredményeiből az elmúlt évtized végéig. Ezt követően az Akadémia Kiadó „Modern regionális tudomány” c. sorozatában jelennek meg a magyar kutatók munkái. Regionális központokban működő, színvonalas lengyel kiadók szép számmal adnak ki regionális tudományi munkákat.

2. táblázat

A legfontosabb regionális tudományi folyóiratok jellemzői

Folyóirat címe	Alapítás éve	Kiadó	Megjelenés gyakorisága évente	Nyelve
Csehország Regionální Studia	2007	Prágai Közgazdaságtudományi Egyetem	4	Angol
Lengyelország Biuletyn KPZP PAN	1958	KPZK PAN	Eseti, évi 4–5 kötet. Megjelent 250 kötet	Lengyel
Studia KPZK PAN	1958	KPZK PAN	Eseti, évi 2 kötet. Megjelent 115 kötet	Lengyel

Folyóirat címe	Alapítás éve	Kiadó	Megjelenés gyakorisága évente	Nyelve
Studia Regionalia	1986	KPZK PAN	Eseti, évi 1–2 kötet. Megjelent 32 kötet.	Angol
Studia Regionalne i Lokalne	2000	Varsói Egyetem Regionális és Helyi Tanulmányok Központja	4	Lengyel
Magyarország Területi Statisztika	1960	Központi Statisztikai Hivatal	6	Magyar
Tér és Társadalom	1987	MTA Regionális Kutatások Központja	4	Magyar
Falu, Város, Régió	1999	Magyar Regionális Fejlesztési és Urbanisztikai Kft	3	Magyar
Discussion Papers	1986	MTA Regionális Kutatások Központja	Eseti, évi 4–5 kötet. Megjelent 105 kötet.	Angol
Románia Romanian Journal of Regional Science, On-line	2007	Román Regionális Tudományi Társaság	2	Angol
Romanian Review of Regional Studies	2007	Babeş-Bolyai Tudományegyetem Regionális Földrajzi Központ	2	Angol

Forrás: A szerző adatgyűjtése internetes forrásokból.

A Kárpát-medencei magyar regionális tudományi műhelyek és a sorozat

Az MTA Regionális Kutatások Intézete több évtizede végez kutatásokat Magyarországi régiókban, készít elemzéseket a magyar regionális folyamatokat befolyásoló tényezőkről, a településszerkezet átalakulásáról, összehasonlító vizsgálatokat folytat a hazai és az európai régiók fejlesztési gyakorlatáról. A kutatások eredményei két tucat tudományos értekezésben, közel kétszáz könyvben és tudományos gyűjteményben, több száz tudományos közleményben láttak napvilágot Magyarországon és külföldön. Nagy mennyiségű empirikus anyag gyűlt össze az ország különböző régiókban, kisebb térségeiben és településcsoportjaiban zajló folyamatokról, gazdasági, társadalmi és települési jelenségekről. E kutatóintézet készítette el az első regionális fejlesztési koncepciókat, megyei területfejlesztési stratégiákat, város- és kistérség-fejlesztési programokat Magyarországon. E kutatások és fejlesztési munkák során átfogó regionális adatbázisok jöttek létre.

A magyar régiókban az 1990-es évtizedben lejátszódott mély átalakulás tudományos szintézise iránt tudományos és gyakorlati igény is mutatkozott, a régiók helyzetéről, fejlődési potenciáljáról nem állt rendelkezésre részletes tudományos adattár. Az ország természeti nagytájait elemző nagymonográfia-sorozat hat kötete 1969–1989 között jelent meg az MTA Földrajztudományi Kutatóintézetének gondozásában (Marosi Sándor és Somogyi Sándor szerkesztésében). A Magyar Tudománytár 2002-ben kiadott Táj, település, régió c. második kötete (szerkesztette: Enyedi György és Horváth Gyula) egy fejezetet szentelt a régiók bemutatásának. A Központi Statisztikai Hivatal 1998-ban jelentetett meg adattárat és hozzá csatlakozó rövid értékelést Magyarország régiói címmel. Nyugat-Európa több országában viszont megjelentek régiókat feldolgozó, igényesen készült, tudományos sorozatok. Ezek fontos hivatkozási pontot jelentenek a legkülönbözőbb fejlesztési programokban, jelentős szerepet játszanak a területi identitás alakításában.

Magyarország hosszú távú területi stratégiájában a környező országok regionális fejlődési folyamatait és fejlesztési koncepcióit is figyelembe kell venni. A Kárpát-medencét alkotó természeti régiók, gazdasági terek és közigazgatási egységek fejlődésében az 1990-es évtizedben lezajlott politikai változások és gazdasági átalakulások ellentmondásos folyamatokat váltottak ki. A piacgazdaság fokozatos és nehézségekkel terhes térhódítása valamennyi nemzetgazdaságban erőteljes differenciálódáshoz vezetett. A korábbi gazdasági szerkezet összeomlása, az új gazdaság kiépítése különbözőképpen érintette az egyes térségeket, a területi különbségek növekedni kezdtek, a rendszerváltozás előnyei is eltérő területi elhelyezkedést mutatnak. Az uniós tagság távlatos eredménye a Kárpát-medence hajdani, évszázadokon keresztül formálódott integrációs kapcsolatainak modern formában történő újjászerveződése lehet. A térség geopolitikai helyzete, az integrációra való érettség változatos formái miatt természetesen a kívánatos állapot elérése hosszú évtizedekre ad feladatokat politikusnak, kutatónak, gazdasági szakembernek egyaránt.

Az MTA Regionális Kutatások Központja 2001-ben az Új Kézfogás Közalapítvánnyal közös programot dolgozott ki a hatáson túli magyar térségek helyzetfelmérésének tudományos megalapozására. A kutatás alapvető céljai a következők voltak:

- Rendszerezni a régiókról meglévő ismereteket,
- Feltárni a régiók fejlődésének mozgatórugóit,
- Mozgósítani a regionális fejlesztések intellektuális kapacitásait,
- Elősegíteni a térségi stratégiák kidolgozását,
- Növelni a magyar közösségek versenyképességét,
- Megszervezni és működtetni a magyar regionális tudományos műhelyeket,

- Hozzájárulni a magyar regionális tudomány nemzetközi elismertségének erősítéséhez.

E program eredményeként 2003-ban elkészült a Székelyföld (Hargita, Kovászna és Maros megyék) monográfiája. A kötet egyben sikeres módszertani kísérlet is volt a régiómonográfiák szerkezetének, tematikai rendjének meghatározására. A kötet és az annak összeállítását támogató kutatás célja volt az is, hogy megalapozza az önálló székelyföldi régió mellett szóló érveket, a regionális fejlesztési szakemberek jussanak alapos területfejlesztési ismeretekhez. A kutatók azonban idealisták, arra számítottak, először elkészül egy alapos Székelyföld-fejlesztési stratégia, s az annak megvalósításában szerepet vállalók elsajátítják ennek tételeit, a politikusok csak utána lépnek színre. Nem így történt, mert a politikusok gyors sikerre vágytak, s még mielőtt az eredmények megszületettek volna, bejelentették, hogy készül Székelyföld fejlesztési koncepciója. A hírre reagáló vitában a tudomány nem tudott pontos válaszokat adni a felmerült kérdésekre. Nem járt sikerrel az az elképzelés, amely arra irányult, hogy a Székelyföld mintarégióvá alakítása mutassa meg az ország regionalizálásának gazdasági előnyeit. E kudarc ma különösképpen érvényes tanulsága, hogy a döntést előkészítők, a döntéshozók és a tudomány képviselői között sokkal tartalmasabb együttműködésre van szükség.

Az azóta megjelent tizenhárom kötet (ebből hét határon túli régió) 250 szerzőjének fele határon túli szakember. A kötetekben szereplő közel 4000 bibliográfiai tétel a térségről megjelent publikációk gazdag tárháza. A hátralévő két kötet – Észak-Magyarország és Burgenland – jövőre kerül ki a nyomdából.

A könyvprogramnak nagy szerepe volt abban, hogy a Kárpát-medence több pontján (Kolozsvárott, Csíkszeredában, Székelyudvarhelyen, Szabadkán és Újvidéken) fiatal szakemberek regionális kutatásokra műhelyeket alapítottak, PhD-képzésbe kapcsolódtak be. Ma kb. ötvenre tehető a regionális tudományban rendszeresen publikáló fiatal oktatók, kutatók és fejlesztési szakemberek száma. Valamennyien folyamatos kapcsolatot tartanak a Regionális Kutatások Intézetével. A szakemberek egy része a Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskolájának fokozatot szerzett,¹ végzett vagy beiratkozott hallgatója. A monográfiásorozat hazai és külföldi egyetemek képzési programjaiban tananyagként szerepel.

¹ A doktori iskolában megvédett doktori értekezések: Geréb László: Humántőke-beruházás és migráció Erdélyben, 2008; Horváth Alpár: A területi turizmusfejlesztés lehetőségei a Székelyföldön, 2010; Nagy István: Székelyföld a romániai gazdasági térben, 2010.; Nagy Benedek: A turisztikai helymarketing a Székelyföldön, 2011; Csák László: A területi tervezés elméleti alapjai és alkalmazásának feltételei Romániában, 2012; Takács Zoltán: Egyetemek regionális fejlődési pályája és szerepük a kisebbségi értelmiségi elitformálásban a Kárpát-medencében, 2013.

Az erdélyi és a székelyföldi kutatói közösségek a monográfiák megírásában szerzett tapasztalataikat más kutatásokban és publikációkban hasznosították. A sorozat adta az ötletet a Románia. Tér, gazdaság, társadalom című összefoglaló munka (Benedek, 2011) elkészítésére, amely széleskörű képet ad az ország regionális fejlődésének sajátosságairól, a román térszerkezet jellemzőiről. Előkészítés alatt van a kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet gondozásában a nagy volumenű regionális kutatások eredményeit megjelentető könyvsorozat is.

A regionális tudomány intézményesülése azonban még kezdeti szakaszban van. A Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézetének Regionális Tanulmányi Munkacsoportját lehet korszerű tudományszervezés alapján működő kutatási szervezetnek tekinteni. A többi tudományos műhely alkalmi csoportosulásoknak tekinthetők, amelyek tagjai egyetemi karok társadalomtudományi tanszékein, gazdasági és pénzügyi intézményekben tevékenykednek, jobbra egyéni kutatást folytatnak, együttműködésük eseti jellegű. Lényeges stratégiai kérdésnek kell tekinteni azt, hogy a magyar nyelvű felsőoktatási intézmények kutatási programjaik egy részét a régiók fejlődési viszonyainak tanulmányozására összpontosíthatnák. Intézményesült formák perspektivikusabb és tudatosabb kutatási feltételeket teremthetnek a regionális tudomány számára.

Összegzés

A társadalmi-gazdasági terekben zajló folyamatok kedvező és negatív hatásai Kelet- és Közép-Európa 20. századi fejlődésében éppúgy megfigyelhetők, mint a kontinens más részein. A területi szempontok a különböző államberendezkedésű korszakok politikáiban is nyomon követhetők. A regionális sajátosságok alkalmazásában a döntéshozókat kutatási eredmények is segítették. A 20. század utolsó két évtizedében a társadalomtudományok különböző ágainak vizsgálati eredményeit hasznosították a területi jellegű döntések kialakításában. A kommunista korszak hatalmi központjai korlátozottan igényeltek ismereteket a területi folyamatok alakulásáról. A területi kutatások a nemzeti határokon belül zajlottak, a nemzetközi szakmai kapcsolatok – Lengyelország és Magyarország kivételével – gyengék és alkalmiak voltak.

A rendszerváltozást követően a piacgazdaság kiépülése mély regionális átalakulást indított el. A változások irányíthatósága miatt természetes igényként fogalmazódott meg a területi kutatások tematikai és szervezeti fejlesztése egyaránt. Az európai uniós csatlakozás előkészítése újabb impulzusokat adott a kutatásoknak. A 21. század elején valamennyi országban bővültek a nemzeti regionális kutatás műhelyei. A kutatások volumenét, intézményi berendezkedését és területi elhelyezkedését tekintve különbségek figyelhetők meg. Azt állapíthatjuk meg, hogy

Lengyelországban és Magyarországon kellő mennyiségben fellelhetők mindazok az elemek, amelyek a regionális tudományt önálló tudományágazatként jelenítik meg (3. táblázat). A többi országban a diszciplináris ismérvek egy része hiányzik vagy gyenge fejlettséget mutat.

3. táblázat

A regionális tudomány diszciplináris ismérveinek fejlettsége

Megnevezés	Cseh-ország	Lengyel-ország	Magyar-ország	Románia	Szlovákia
Kutatóhelyek	■ ■	■ ■	■ ■	■	■
Egyetemi mesterszakok	■ ■	■ ■	■ ■	■	■
Doktori iskolák		■ ■	■ ■		
Folyóiratok	■	■ ■	■ ■	■	
Könyvsorozatok		■ ■	■ ■	■	
Tudományos társaság és tudományos akadémiai koordinációs szervezet		■ ■	■ ■	■	■
Nemzetközi regionális tudományi kongresszus	■	■ ■	■ ■	■	■

Forrás: A szerző szerkesztése.

Jelmagyarázat: ■ = Gyengén fejlett; ■ ■ = Fejlett.

A magyar regionális tudomány teljesítményének és nemzetközi versenyképességének alakulásában a határon túli műhelyek szerepe is kimutatható. A tudományágazat stratégiai céljai gazdagabbá váltak, új kutatási programok jelentek meg, a regionális tudomány vizsgálati terepe diverzifikáltabb lett. A tudományos szinergiákon kívül nyomon követhetőek e kutatások nemzetstratégiai hatásai is. A regionális kutatások eredményei nyomán alapos ismeretek állnak rendelkezésre a fejlesztési koncepciók kidolgozásához, szakszerű javaslatok kerültek napirendre a Kárpát-medencei regionális együttműködés fejlesztésére, illetve nagy mennyiségű tudásanyag halmozódott fel a regionális és a nemzeti identitás elmélyítéséhez.

Irodalom

- Benedek J. (szerk.) (2011): *Románia. Tér, gazdaság, társadalom*. Kolozsvár, Nemzetiségi Kisebbségkutató Intézet, Kritérion.
- Benko, G. (1999): *Regionális tudomány*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó.
- Bourdieu, P. 1985: Az identitás és a reprezentáció. A régió fogalmának kritikai elemzéséhez. – *Szociológiai Figyelő*, 1., 5–28.
- Boyce, D. (2004): A short history of the field of regional science. *Papers in Regional Science*, 1., 31–57.
- Boyce, D. – Nijkamp, P. – Shefer, D. (1991): *Regional Science: Retrospect and Prospect*. Berlin, Springer-Verlag.
- Czifrusz M. (2012): A térszemlélet szerepe a regionális tudomány, a gazdaságföldrajz és a közgazdaságtan viszonyában. In: Rechnitzer J. – Rácz Sz. (szerk.): *Dialógus a regionális tudományról*. Győr, Széchenyi István Egyetem Regionális és Gazdaságtudományi Doktori Iskolája, Magyar Regionális Tudományi Társaság, 52–59.
- Domański, R. (1983): *Gospodarka przestrzenna*. Warszawa, PWN.
- Dziewoński, K. (1967): Teoria regionu ekonomicznego. *Przegląd Geograficzny*, 1., 33–50.
- Egyed I. (2012): A regionális tudomány az elmélet és a gyakorlat között. *Tér és Társadalom*, 4., 17–36.
- Enyedi Gy. (1989): Településpolitikák Kelet-Közép-Európában. *Társadalmi Szemle*, 10., 20–31.
- Fisher, J. C. (1966): *City and Regional Planning in Poland*. Cornell University Press, Ithaka.
- Florax, R. J. – Plane, D. A. (eds.) (2004): *Fifty Years of Regional Science*. Heidelberg, New York, Springer-Verlag.
- Hamilton, I. F. E. (1982): Regional policy in Poland. A search for equity. *Geoforum*, 2., 121–132.
- Horváth Gy. (2003): *Európai regionális politika*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó.
- Horváth Gy. (2004): Regionális egyenlőtlenségek Európában. *Magyar Tudomány*, 9., 962–977.
- Illés I. (2002): *Közép- és Délkelet-Európa az ezredfordulón. Átalakulás, integrációs, régiók*. Budapest–Pécs, Dialóg Campus Kiadó.
- Isard, W. (1975): *Introduction to Regional Science*. Prentice-Hall, Englewood Cliff, New Jersey.
- Isard, W. (ed.) (2003): *History of Regional Science and the Regional Science Association International*. Heidelberg, New York, Springer-Verlag, Berlin.
- Isserman, A. M. (1993): The history, status and future of regional science: an American perspective. *International Regional Science Review*, 2., 249–296.
- Isserman, A. M. (1995): Lost in space. On the history status, and future of regional science. *Review of Regional Studies*, 1., 1–50.
- Kaase, M. – Sparschuh, V. – Wenninger, A. (eds.) (2002): *The Social Science Disciplines in Central and Eastern Europe. Handbook on Economics, Political Science and Sociology*. Bonn/Berlin, Budapest, GESIS/Social Science Information Centre, Collegium Budapest Institute for Advanced Study.
- Keating, M. (1988): *State and Regional Nationalism. Territorial Politics and the European State*. London, Harvester–Wheatsheaf.
- Keating, M. – Loughlin, J. (eds.) (1997): *The Political Economy of Regionalism*. London, Frank Cass.
- Krugman, P. (1991a): *Geography and Trade*. Cambridge, MIT Press.
- Krugman, P. (1991b): Increasing returns and economic geography. *Journal of Political Economy*, 3., 483–499.
- Krugman, P. (2000): A földrajz szerepe a fejlődésben. *Tér és Társadalom*, 4., 1–21.
- Kukliński, A. R. (1966): Research activity of the Committee for Space Economy and Regional Planning. In: Fisher, J. C.: *City and Regional Planning in Poland*. Ithaka, Cornell University Press, 389–405.

- Malisz, B. (red.) (1978): *40 lat planowania struktury przestrzennej Polski*. Warszawa, Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju. LXIV.
- Martin, R. (1999): The new „geographical turn” in economics: some critical reflections. *Cambridge Journal of Economics*, 1., 65–91.
- Mészáros R. (2006): A társadalomföldrajz és a regionális tudomány Magyarországon. *Magyar Tudomány*, 1., 21–28.
- Musil, J. (1977): *Urbanization in Socialist Countries*. Praha, Svoboda.
- Nemes N. J. (1998): *A tér a társadalomkutatásban*. Budapest, Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület.
- Turnock, D. 1989: *The Human Geography of East Central Europe*. London, Routledge.

OTTHON – VALAHOL A NAGYVILÁGBAN